

NİĞDE ENGELSİZ YAŞAM BAKIM VE REHABİLİTASYON MERKEZİ MÜDÜRLÜĞÜ ZİYARETİ RAPORU

Rapor No:
2025/37

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu'nun 4/9/2025 tarihli ve 2025/602 sayılı kararıyla oy birliğiyle kabul edilmiştir.

KISALTMALAR.....	iii
I. GİRİŞ.....	1
II. GENEL BİLGİLER.....	3
A. Merkez Hakkında Genel Bilgiler.....	3
B. Merkez Personeli	3
C. Koruma Altına Alınan Kişiler.....	5
III. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER.....	5
A. Fiziksel Koşullar	5
B. İşkence ve Kötü Muamelenin Önlenmesi, Disiplin ve Şikâyet Mekanizmaları	8
C. Beslenme.....	8
D. Sağlık ve Bakım Hizmetleri.....	9
E. Psikososyal Servis Hizmetleri.....	11
F. Faaliyetler ve Günlük Yaşam	12
G. Dış Dünyayla İletişim, Ziyaret ve Ailelerle Etkileşim	13
IV. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER.....	14
A. Değerlendirme	14
B. Tavsiyeler.....	14
1. Merkez İdaresine Yönelik Tavsiyeler	14
2. Niğde Halk Eğitimi Merkezi Müdürlüğüne Yönelik Tavsiye.....	15
3. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler	15

- OPCAT** : İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
- TIHEK** : Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
- UÖM** : Ulusal Önleme Mekanizması

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.

2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'ın 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *“bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır.”*

3. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (1) bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (k) bendine göre UÖM: *“İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi”* ifade etmektedir.

4. Engelsiz Yaşam, Bakım ve Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezleri; 24/5/1983 tarihli ve 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu'nun 3'üncü maddesi uyarınca *“...bedensel, zihinsel ve ruhsal engellilikleri nedeniyle normal yaşamın gereklerine uymama durumunda olan kişilerin, fonksiyon kayıplarını gidermek ve toplum içinde kendi kendilerine yeterli olmasını sağlayan beceriler kazandırmak veya bu becerileri kazanamayanlara devamlı bakmak üzere kurulan sosyal hizmet kuruluşlarıdır.”*

5. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (j) bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin bulundukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda Engelli Bakım ve Rehabilitasyon Merkezlerine ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.

6. Anılan görevin icrası kapsamında 18/2/2025 tarihinde Niğde Engelsiz Yaşam Bakım ve Rehabilitasyon Merkezine **habersiz** bir ziyaret gerçekleştirilmiş olup Ziyaret Heyetinde; İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları , ... ve ..., Sosyal Hizmet Uzmanı ... ile Kurumumuzun talebi üzerine Niğde Valiliği tarafından görevlendirilen Hekim ... yer almıştır.

7. Ziyaret, Merkezin bağlı olduğu Niğde Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürü ile görüşülerek başlamıştır. Görüşmede, 22/7/2024 tarihinde Merkezde yaşanan ve kamuoyuna yansıyan ölüm olayı ile ilgili bilgi alınmış, olayla ilgisi olan 29 sanık bulunduğu, bunlardan 14'ünün tutuklu olduğu, yargılama sürecinin devam ettiği, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından müfettiş görevlendirildiği ve raporun henüz tamamlanmadığı öğrenilmiştir. İl müdürü ile görüşmenin ardından Merkeze gidilerek, İdare ile ön görüşme yapılmıştır. Bu görüşmede Ziyaret Heyeti tarafından TİHEK'in UÖM kapsamındaki görev ve yetkileri hakkında bilgi verilmiş ve Merkeze ilişkin genel bilgiler alınmıştır. Sonrasında, Ziyaret Heyeti tarafından engelli bireylerin yaşam alanlarına gidilerek engelli bireylerle görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Engelli bireyler ile yapılan görüşmelere Merkez personeli dâhil edilmemiştir. Görüşmeleri takiben ortak kullanım alanları incelenmiş bu sırada Merkez İdaresi tarafından Merkezin işleyişine ilişkin bilgiler aktarılmıştır. Ziyaret sonunda İdare ile son bir toplantı yapılmış; ilk tespit ve gözlemler paylaşılmış; ziyaret sonrası hazırlanacak raporun İdare ve ilgili kurumlarla paylaşılarak tavsiyelerin takip edileceği ve takip ziyareti de yapılabileceği bilgisi verilmiş olup ilgili bilgi ve belgeler alınarak ziyaret sonlandırılmıştır.

8. Bu rapor Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 30/12/2024 tarihli ve 2024/1310 sayılı kararı ve Başkanlık Makamının 12/2/2025 tarihli ve 47520 sayılı oluruna istinaden 18/2/2025 tarihinde Niğde Engelsiz Yaşam Bakım ve Rehabilitasyon Merkezine¹ gerçekleştirilen izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

¹ Bundan sonra kısaca “Merkez” olarak ifade edilecektir.

II. GENEL BİLGİLER

A. Merkez Hakkında Genel Bilgiler

9. Merkez 2006 yılında inşa edilmiş, 2015 yılında engelli bireylere hizmet vermek amacıyla tahsis edilmiş ve gerçekleştirilen tadilat sürecinin ardından 2017 yılında faaliyete başlamıştır.

10. Niğde il merkezinden yaklaşık 5 kilometre uzaklıkta bulunan Merkeze toplu taşıma araçlarıyla ulaşım mümkündür.

B. Merkez Personeli

11. Merkezde 74 personelin görev yaptığı öğrenilmiştir. Personelin ünvan bazında sayısal dağılımı aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

ÜNVAN	PERSONEL SAYISI
Müdür	1
Müdür Yardımcısı	2
Sosyal Çalışmacı	2
Psikolog	1
Hemşire	2
Öğretmen	1
Din Görevlisi	1
Antrenör	2
Çocuk Bakım Elemanı	4
Teknisyen	1
Aşçı	2
Aşçı Yardımcısı	3
Yurt Yönetim Memuru	2
Bakım Koordinatörü	1
Bakıcı Personel	25
Kaloriferci	1

Bahçıvan	1
Bulaşıkçı	2
Kuaför	1
Servis Elamanı	3
Temizlik Personeli	10
Şoför	1
Danışma ve Yönlendirme Personeli	4
Güvenlik Personeli	1
TOPLAM	74

12. Merkezde 4 grup sorumlusu bulunmaktadır. Aktif kullanılan 5 yaşam evinin bulunduğu Merkezde 1 kadın grup sorumlusuna ihtiyaç olduğu öğrenilmiştir.²

13. Her yaşam evinde; evlerde kalan engellilerin sayısından ve engel durumlarından kaynaklanan ihtiyaca göre 1 ya da 2 bakıcı personel bulunduğu görülmüştür. 14 bakıcı personelin hasta-yaşlı bakım sertifikalarının bulunduğu, 11 bakıcı personelin ise hemşirelik bölümü mezunu olduğu öğrenilmiştir.

14. Personelin büyük çoğunluğunun geçici görevlendirme ile Merkezde çalıştığı ve engelliler konusunda eğitim almadıkları öğrenilmiştir. Personele yönelik eğitim çalışmalarının olurlarının alındığı ve ziyaret tarihi haftasında eğitime başlanacağı öğrenilmiştir.

15. Merkez personelinin insan haklarına ilişkin eğitim almadığı öğrenilmiştir.

16. 2025 yılında gerçekleştirilmek üzere bir eğitim planı oluşturulduğu öğrenilmiştir. Bu eğitimlerin; Personelin Görev ve Sorumlulukları, Kadına Yönelik Şiddet ile Erken Yaşta ve Zorla Evliliklerle Mücadele, Görgü Kuralları, Engelli Bireyle İletişim, Akran Zorbalığı, Protokol Kuralları ve Resmi Yazışma Kuralları, Stresle Baş Etme Yolları ve Öfke Kontrol Becerileri, İlaç Kullanım Yöntemi ve Saklanması, Sağlıklı Yaşamda Sporun Önemi, Kurum İçi İletişim Kuralları, Günlük Yaşamda Fiziksel Aktivite ve Mahremiyet Eğitimi olarak planlandığı ifade edilmiştir.

² 3/9/2010 tarihli ve 27691 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü Özürlülerin Bakımı, Rehabilitasyonu ve Aile Danışmanlığı Hizmetlerine Dair Yönetmelik’in 35’inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendine göre; “Özürlülerin özür türlerine, derecesine, takvim yaşına, eğitim durumuna, gelişimsel düzeyine, rehabilitasyon hedeflerinin birbirine yakınlığına, uygulanacak programın niteliğine, öğretim tekniklerine ve fiziksel koşullara göre mümkün olduğunca en fazla on iki özürlüden gruplar oluşturulur.”

C. Koruma Altına Alınan Kişiler

17. Merkez kapasitesinin 108 kişi olduğu ve ziyaret tarihi itibarıyla Merkezde 64 zihinsel engelli bireyin hizmet aldığı bilgisi edinilmiştir.

18. Merkezin 13 yaş ve üzeri zihinsel engelli kadın engelli bireylere hizmet verdiği öğrenilmiştir. Merkezin engel grubu belirlenmeden önce bakımı sağlanan erkek engelli bireylerde Merkezde bulunmaktadır. Engelli bireylerin 3'ü erkek, 61'i kadındır.

III. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

A. Fiziksel Koşullar

19. Merkez 19.160 metrekare açık alan üzerinde 4.697 metrekare kapalı alanda hizmet vermektedir.

20. Merkez, idari bina ve 12 yaşam evinden oluşmaktadır. 5 yaşam evi aktif olarak kullanılmaktadır. Merkez idari binası; yemekhane, mutfak, çeşitli kurs odaları, konferans salonu, depo, arşiv odası, spor salonu ve sığınak gibi çeşitli bölümlerden oluşmaktadır.

21. Merkez İdaresi ile yapılan görüşmede engellilerin, engel durumlarına ve yaşlarına göre ev ve odalara yerleştirildiği, bu çerçevede aynı engel grubu içindeki bireylerin birlikte kaldıkları, ayrıca talep halinde oda değişikliği yapılabildiği öğrenilmiştir.

22. Yaşam evleri giriş kat ile birlikte 3 katlı olarak inşa edilmiştir. Giriş katında salon, tuvalet ve banyo, 1 adet yatak odası, mutfak ve bakıcı personel odası, birinci katta 3 adet yatak odası, engelliler ve bakıcı personel için 2 adet tuvalet ve banyo, ikinci katta 1 adet yatak odası bulunmaktadır. Giriş katındaki ve ikinci kattaki yatak odalarının 2 kişi kapasiteli, birinci kattaki odaların ise 3 ya da 4 kişi kapasiteli olduğu görülmüştür. Katlar arasındaki merdiven boşluklarının koruma filesi ile kapatıldığı görülmüştür. Evlerde bazı noktalarda tadilat gerektiren yerler bulunduğu görülmüştür.

23. Yaşam evlerinin salonlarında yeteri kadar koltuk, televizyon, kamera, yemek masası ve sandalyeler bulunduğu, evlerin güneş ışığı aldığı, temiz ve düzenli olduğu, içerisinde mevsim normallerinde bir sıcaklığa sahip olduğu görülmüştür.

24. Engellilerin yatak odalarının gündüzleri de açık olduğu, isteyen engellinin odasında istirahat edebildiği belirtilmiştir.

25. Yaşam evlerinden birinde 2,5 yaşında bir kız çocuğunun kaldığı görülmüş, çocuğun üst kata çıkmasını engellemek için merdiven girişine kapı yapıldığı ve çocuğun uyuması için odalardan birinde beşik bulunduğu görülmüştür.

26. Giriş katında yer alan alafranga tuvalet ve banyoda tutunma barı bulunduğu fakat zeminin kaymaz malzeme ile kaplanmadığı, birinci kattaki tuvalet ve banyolarda tutunma barı ve kaymaz zemin bulunmadığı, banyolarda kapı yerine perde kullanıldığı ayrıca banyoların genelinde duş başlıklarının eksik olduğu görülmüştür. Yaşam evlerinin giriş katında 1 çamaşır yıkama makinesi ve 1 çamaşır kurutma makinesi bulunduğu görülmüştür. Engellilerin çamaşırlarının belirli bir günden ziyade ihtiyaç duyulan zamanlarda yıkandığı belirtilmiştir.

27. Yaşam evlerinde asansör olmadığı görülmüştür.

28. Yatak odalarında her engelli birey için ayrı yatak, dolap ve komodin bulunmaktadır. Yatakların ve dolapların duvara sabitlenmiş olduğu, dolaplardaki kıyafetlerin düzenli ve temiz durumda olduğu görülmüştür. Engelli bireylerin yataklarının toplanması ve kıyafetlerinin düzenlenmesinin işlerinin yapabilenler için engelli bireyler tarafından yapamayanlar için bakıcı personel tarafından yapıldığı öğrenilmiştir. Çarşafların haftada bir değiştirildiği, özel durumu olan engellilerin çarşaflarının her gün değiştirildiği öğrenilmiştir. Merkezde kalanlarla gerçekleştirilen görüşmelerde nevresimlerin her hafta pazar günü değiştirildiği, ayrıca istedikleri zaman çamaşırlarının yıkandığı belirtilmiştir.

29. Merkezde sıcak ve soğuk suya sürekli erişimin olduğu belirtilmiş, görüşülen engelli bireylerden konuya dair bir şikâyet alınmamıştır.

30. Yaşam evlerinde aydınlatmanın, odalarda ve ortak alanlarda yer alan pencerelerden doğal olarak ve lambalardan da yapay olarak sağlandığı, odaların ve ortak alanların aydınlık olduğu görülmüştür.

31. Havalandırmanın odalardaki yer alan pencerelerden sağlandığı, pencerelerin odaların havalandırılmasına yetecek büyüklükte olduğu görülmüştür.

32. Isıtma için odalarda ve ortak alanlarda yeterli büyüklükte kalorifer peteklerinin bulunduğu görülmüş, ısıtmanın doğalgaz ile sağlandığı öğrenilmiştir.

33. Yaşam evlerindeki elektrik panolarının erişilebilir yükseklikte ve kolay açılabilir durumda bulunduğu görülmüştür. İdare tarafından panoların ahşap dolap içerisine alınması için çalışma yapılacağı belirtilmiştir.

34. Yaşam evlerinde acil çağrı butonları bulunmadığı görülmüştür.³

35. Merkezde; gece görüş özelliği olan toplam 89 adet kamera bulunmaktadır. Yaşam evlerindeki kameralar; giriş ve yatak odaları haricindeki ortak alanları görmektedir. Yaşam evlerinde salon kamerası dışındaki kameraların ses kayıt özelliğinin bulunmadığı anlaşılmıştır.

36. Merkezde yer alan kameraların geçmişe dönük kayıt süresinin değişkenlik gösterdiği, salonda bulunan kameraların görüntülerinin 15 gün geçmişe kadar (3/2/2025) izlenebildiği görülmüştür. Kamera odasına yalnızca müdür ve müdür yardımcısının erişim yetkisi olduğu bilgisi paylaşılmıştır. Merkezde 22/7/2024 tarihinde yaşanan kötü muamele ve ölüm olayından sonra evlerde kamera sayısının artırıldığı ve kör nokta kalmadığı, ancak yapılan artırımdan sonra kamera kayıt saklama süresinin azaldığı belirtilmiştir. Kameraların kayıt saklama süresinin 6 aya çıkarılması amacıyla gerekli altyapı kurulum çalışmalarına başlandığı belirtilmiştir. Merkezde 22/7/2024 tarihinde yaşanan ve yaşam evlerinde bir çocuğun ölümü ile sonuçlanan kötü muamele olayından sonra Merkez İdaresine kamera kayıtlarını izleme zorunluluğu getirildiği, her yerin düzenli aralıklarla hem Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürü hem Merkez İdaresi tarafından izlenildiği ifade edilmiştir.

37. Merkez İdaresi tarafından düzenli ilaçlama yapıldığı belirtilmiştir. Yemekhanenin ayda 2 kez, diğer alanların ise ihtiyaç görüldükçe ilaçlandığı incelenen belgelerden anlaşılmıştır.

38. Merkezde; son kullanma tarihi 11/2025 olan yangın söndürme tüplerinin, yangın söndürme panolarının ve yangın alarm sisteminin, aydınlatılmış acil çıkış tabelalarının bulunduğu ancak yangın söndürme tüplerinin bakıcı personel odasında ve yerde olduğu görülmüştür.

39. Merkezde jeneratör olduğu öğrenilmiştir.

40. Merkezin Türk Standartları Enstitüsü erişilebilirlik belgesi bulunmadığı öğrenilmiştir.

41. Merkez İdaresi tarafından Merkezde 2 adet hizmet aracının bulunduğu ifade edilmiştir.

³ Engelli ve Yaşlı Bakım Kuruluşlarında Kalite İyileştirme Süreç Yönetimi Rehberi, Hizmet Alan Odaları İle İlgili Düzenlemeler, sayfa 29; "...Odalarda hizmet alanın özelliğine göre acil durumlar için buton ve telefon bulunmalıdır..."

B. İşkence ve Kötü Muamelenin Önlenmesi, Disiplin ve Şikâyet Mekanizmaları

42. Merkez İdaresi tarafından, sakinlerin talep ve şikâyetlerini sözlü olarak ilettikleri, bu talep ve şikâyetlerin ilgili birimlerle istişare edilerek mümkün olan en kısa sürede çözüme kavuşturulduğu ifade edilmiştir.

43. Merkezde dilek ve şikâyet kutusu bulunmadığı öğrenilmiştir.

44. Merkezde son 1 yıl içerisinde 2 ölüm vakası yaşandığı bilgisi alınmıştır. Bunlardan biri doğuştan genetik hastalığı bulunan ve doğal yollarla hayatını kaybeden bir bebeğe ilişkindir. Diğer ölüm olayı ise kamuoyunca da bilinen ve Merkez personelinin büyük bir kısmının görevden alınması ve tutuklanması sonucunu doğuran olaydır. Olayın yaşam evlerinin salonunda bulunan ses kaydetme özelliği olan kameralar sayesinde açığa çıkarıldığı anlaşılmıştır.

45. Yaşanan ölüm olayından sonra personel hakkında başlayan yargılama sürecinin devam ettiği, 29 personelin sanık sıfatıyla yargılandığı ve 14'ünün tutuklu olduğu öğrenilmiştir. Ziyaret tarihinde Merkezde görev yapan personelin büyük kısmının ve idari personelin tamamının bahse konu olaydan sonra değişmiş olduğu bilgisi edinilmiştir. Bakanlık tarafından yürütülen teftişin tamamlandığı, raporunun ise hazırlanma sürecinde olduğu belirtilmiştir.

46. Görüşülen engelliler tarafından, Merkez personelinin genel olarak kendilerine olumsuz anlamda fiziksel veya sözlü müdahalede bulunmadığı, personelin tutum ve davranışlarından memnun oldukları ancak zaman zaman bazı bakıcı personelin seslerini yükselttiği ve sert bir tutum sergilediği belirtilmiştir. Bahse konu husus, İdare ile yapılan son görüşmede kendilerine aktarılmış, İdare konu ile ilgili gerekli çalışmanın yapılacağı ifade edilmiştir.

C. Beslenme

47. Yemeklerin Merkezde hazırlandığı, engellilere günde 3 öğün yemek verildiği⁴, kahvaltı ve öğlen yemeği arasında çay saati olduğu, öğlen yemeği ve akşam yemeği arasında ara öğün (kek, süt, meyve, kuruyemiş vb.) verildiği, ara öğünün belirlenmesinde engelli bireylerin taleplerinin dikkate alındığı ve engelli bireyler ile personelin aynı yemekleri yediği

⁴ Her bir ana öğünde 4 çeşit bulunduğu ve çeşitlerin çorba grubu, ana yemek grubu, pilav ve makarna grubu, salata, tatlı, meyve veya içecek grubundan oluştuğu öğrenilmiştir. Gün içerisinde en az bir öğün et grubu bir öğün sebze grubundan çeşitler seçilerek planlandığı ifade edilmiştir. Her bir öğünün; Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının belirlemiş olduğu Gıda Rasyon çizelgesine uygun şekilde ölçülerek pişirildiği ifade edilmiştir.

öğrenilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından Merkezde çıkan öğle yemeği yenilmiş, yemeklerin doyurucu ve lezzetli olduğu değerlendirilmiştir.

48. Yemek listesi Merkez İdaresi tarafından planlamakta ve engelli bireylerin sağlık takibini yapan Diyetisyen⁵ tarafından onaylanmaktadır. Merkezde özel beslenmesi gereken engelli bulunmadığı, menüye ek olarak diyetisyen tarafından besin takviyesi önerilen engelli bireyler için ise ilave iki ara öğün verildiği ifade edilmiştir.

49. Engelli bireylerin yemeklerini evlerinin salonunda bulunan yemek masalarında yediği, kendi başına yemek yiyemeyecek durumda olanlara bakıcı personelin yardımcı olduğu belirtilmiş bu husus görüşülen engelli bireyler tarafından da doğrulanmıştır.

50. Engelli bireylerin içme suyu ihtiyacı için yaşam evlerinde su sebillerinin bulunduğu ve engellilerin kişisel su mataralarını buradan doldurularak su ihtiyaçlarını karşıladığı görülmüştür.

51. Merkezde kantin bulunmamaktadır. Merkez İdaresi tarafından engellilerin taleplerinin dışarıdaki marketlerden temin edildiği ifade edilmiştir. Merkezde kalanlarla yapılan görüşmelerde istedikleri yiyecek ve içeceklerin İdare tarafından alındığı ve kendilerinin de istediklerini dışarıdan alabildikleri ifade edilmiştir.

D. Sağlık ve Bakım Hizmetleri

52. Sağlık Servisinde 2 hemşire görev yapmaktadır. Merkezde aile hekiminin haftada bir yarım gün görev yaptığı bilgisi edinilmiştir.

53. Merkezde kalan engelli bireylerin sağlık durumları ve tedavilerinin sağlık birimi personeli tarafından kayıt altına alındığı ve takiplerinin yapıldığı belirtilmiş, incelenen belge ve dosyalardan bu husus teyit edilmiştir.

54. Sağlık servisinde; paravan, sedye, yatak, serum askısı, tıbbi atık kutusu, enjektör atığı kutusu, buzdolabı, pansuman ürünleri, yürüteç, nebulizatör, oksijen konsantratörü, acil sağlık çantası, tartı, ateş ve tansiyon ölçüm cihazları, kan değeri ve şeker ölçüm cihazı ve batikon bulunduğu görülmüş ancak sedyede tek kullanımlık örtü kullanılmadığı anlaşılmıştır.

55. Acil sağlık çantasında; ambu, makas, eldiven, airway, enjektör, glukometre, flaster, turnike, ateş ölçer, introket ve batikon bulunmaktadır. Ziyaret Heyetinde yer alan hekim tarafından çanta içeriğinin yeterli olduğu değerlendirilmiştir.

⁵ İl sağlık müdürlüğündeki diyetisyenin onayı ile yemek menüsü hazırlanmaktadır.

56. Yaşam evlerinin mutfaklarında engelli bireylerin ilaçlarının haftalık olarak hazırlanıp saklandığı kilitli ilaç dolabının yer aldığı görülmüştür. Dolap içerisinde engelli bireylerin isimlerine göre ayrılmış raflarda ilaçların bulunduğu, ilaçların sabah, öğle, akşam, gece şeklinde bölmelere ayrılmış kişiye özel ilaç kutuları içerisinde muhafaza edildiği görülmüştür.

57. Merkezde kırmızı reçeteli ilaç kullanan engelli birey olmadığı bilgisi edinilmiştir. Yeşil reçeteli ilaçların ise ayrı bir kilitli dolapta muhafaza edildiği görülmüştür. Yeşil reçeteli ilaçlardan Merkezden ayrılan engelli bireylere ait olanların ise başka bir dolapta saklandığı görülmüştür. Yeşil reçeteli ilaçların kullanımlarının; Narkotik ve Psikotrop İlaç Uygulama Defteri ile takip edildiği görülmüştür.

58. İlaç tedavisi gören engellilere mesai saatleri içinde Merkezde görevli hemşirenin gözetiminde, mesai saatleri dışındaysa nöbetçi idari personel gözetiminde ilaçların kullandırıldığı belirtilmiştir.

59. Sağlık servisinde; soğuk zincir ilaçların saklanması için buzdolabı ve buzdolabı içerisinde ısı-nem takip cihazı bulunduğu görülmüştür. Buzdolabının sıcaklığının bu cihaz sayesinde düzenli takip edildiği öğrenilmiştir.

60. Kişiye özel ilaçlar dışında serviste; şuruplar, ağrı kesiciler, kremler, soğuk algınlığı ve grip ilaçları gibi tıbbi ürünler için de ayrı bir dolap bulunduğu görülmüştür.

61. Merkezde ilk yardım uygulamalarının sağlık servisinde çalışan personel tarafından yapıldığı, ihtiyaç duyulması halinde ise 112 Acil Çağrı Merkezi aranarak destek talep edildiği ve ambulansın Merkeze kısa süre içinde ulaştığı öğrenilmiştir.

62. Sağlık servisi tarafından engelli bireylerin kilo takiplerinin düzenli yapıldığı belirtilmiş, incelenen defter kayıtlarından takiplerin düzenli olarak yapıldığı anlaşılmıştır.

63. Engelli bireylerin düzenli aralıklarla hastaneye götürülerek sağlık taramalarının⁶ yapıldığı belirtilmiş, incelenen belgelerden düzenli aralıklarla sağlık taramalarının gerçekleştirildiği görülmüştür.

64. Gece bakıcı personel tarafından engelli bireylerin nefes nabız kontrolünün saat başı yapıldığı, yapılan her kontrol sonrası evde yer alan cihaza kart okutulduğu ifade edilmiştir.

⁶ 6 ayda bir rutin kan tetkiki, 3 ayda bir ilaç kullanım düzeyi ve göz taraması yapılmaktadır.

65. Yatağa bağımlı durumda olan engelli bireyler için havalı yatak kullanıldığı, bakım veren personele Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından hazırlanmış olan “Bakım Hizmetleri Uygulama Rehberi” kitabı doğrultusunda bilgilendirme⁷ yapıldığı öğrenilmiştir.

66. Engelli bireylerin ajite anlarında herhangi bir kısıtlama yöntemi uygulanmadığı öğrenilmiştir. Engelli bireylerin ajite/kriz anlarında kendisine veya çevresine zarar vermemesi için konuşularak ikna edilmeye çalışıldığı, kendisine veya çevresine zarar verebileceği eşyalar/nesnelerin engelli bireyden uzaklaştırıldığı belirtilmiştir. Engelli bireylerin zaman zaman ajite/kriz durumlarında personele de zarar verici davranışlarda bulunabildiği ifade edilmiş, bu durumlarda 112 Acil Servis aranarak engelli bireyin hastaneye gönderildiği ifade edilmiştir.

67. Merkezde görevli fizyoterapist bulunmamaktadır. Akut şikâyetleri olanların, ilgili alanda muayene sonucuna göre hekim yönlendirmesi ile Niğde ilinde bulunan fizik tedavi hizmeti veren sağlık kurumlarından yararlandırıldığı ifade edilmiştir.

68. Merkez İdaresince, bakıcı personel tarafından engelli bireylere haftada 2 defa (yaz aylarında haftada 3 defa) banyo yaptırıldığı ifade edilmiştir. Görüşülen engelli bireyler tarafından banyo konusunda bakıcı personelin kendilerine yardımcı oldukları ifade edilmiştir.

69. Merkezde görev yapan kuaför bulunmaktadır. Saç kesimi, saç boyama, saç şekillendirme ve kişisel temizlik gibi hizmetlerin verildiği öğrenilmiştir.

70. Giriş katta yer alan bakıcı personel odasında; içerisinde engelli bireylerin şampuanları, tırnak makasları, diş macunları, kişisel bakım kremleri, yedek çarşaf ve nevresimler, hasta bezleri, temizlik malzemeleri bulunan dolaplar yer almaktadır. Yaşam evlerinden birindeki dolaplarda yer alan tırnak makaslarının üzerinde engellilerin isimlerinin yazılı olmadığı, etiketli tırnak makaslarının bulunduğu evlerde ise tırnak makaslarının ayrıştırılmadan bir arada saklandığı görülmüştür.

71. Engellilere ped, hasta bezi, diş fırçası, sabun ve şampuan gibi hijyenik malzemelerin temin edildiği belirtilmiştir.

E. Psikososyal Servis Hizmetleri

72. Merkez psikososyal servisinde 1 psikolog ve 2 sosyal çalışmacı görev yapmaktadır.

⁷ Düzenli aralıklarla yatış pozisyonu değiştirme, cildin ısı nem durumu kontrolü, cildin ıslak bırakılmamasına dikkat edilmesi gibi hususları içermektedir.

73. Psikososyal servis tarafından; engelli bireylerin Kuruma kabul, nakil ve Kurumdan ayrılma işlemlerinin, engellilerle bireysel görüşmelerin ve vasilik işlemlerinin gerçekleştirildiği öğrenilmiştir.

74. Engelli bireylerin harçlıklarının ve harcamalarının takibi için kişiye özel harçlık dosyalarının ve harçlık defterlerinin bulunduğu görülmüştür. Her bir engelli için tutulan defterlerde harçlık giriş tutanağı ve harçlık harcama tutanağı ile yapılan harcamaların fişlerinin ve fişlerin fotokopilerinin bulunduğu görülmüştür. Tutanaklarda engelliler için hangi harcamaların yapıldığının açıkça yazıldığı görülmüştür.

75. Merkezde yakın zamanda bir intihar teşebbüsünün olduğu belirtilmiştir. Mesai saati dışında çöplerin atıldığı esnada Merkezin dış kapısının açık olmasından faydalanarak bir engellinin izinsiz çıkış yaptığı, yakınlarda bulunan boş inşaat alanına doğru kaçtığı ve intihara teşebbüs ettiği ancak kendisine müdahale edildiği ifade edilmiştir. Olay gününe ilişkin kamera kayıtlarının incelenmesi neticesinde; 17:45'te engellinin Merkezdten çıkış yaptığı, 17:47'de Merkez personeli tarafından durumun fark edilerek peşinden gidildiği, 17:54'te nöbetçi amirin çıkış yaptığı ve 18:03'te polisin geldiği görülmüştür.

F. Faaliyetler ve Günlük Yaşam

76. Merkezde halk eğitim merkezinden gelen usta öğreticilerin, müzik, drama, işaret dili, örgü, el sanatları kursları ve zekâ oyunları kursu verdiği ifade edilmiştir. Görüşülen engelli bireylerin ilettiği okuma-yazma kursu talepleri İdareye iletilmiş, İdare tarafından bu konuda girişimlere başlandığı, halk eğitim merkezinden öğretmen talep edildiği belirtilmiştir.

77. Merkez personeli olan din görevlisi tarafından talep eden engellilere Kur'an-ı Kerim dersleri verildiği, ayrıca engellilerin yüzme, dans, boks ve fitness gibi kurslara da katılım sağladığı belirtilmiştir. Engellilerle gerçekleştirilen görüşmelerde boks branşında dereceye girerek madalya kazananların olduğu, fitness, zumba, aerobik ve voleybol gibi fiziksel aktivitelerin yapıldığı ifade edilmiştir.

78. Ziyaretin gerçekleştirildiği tarihte, ziyaret kapsamındaki görüşmeler aksamayacak şekilde engelli bireylerin Niğde Ketençimen Kayak Merkezi'ne götürüldüğü görülmüştür. İdare tarafından Merkez içi veya dışında olmak üzere her hafta en az bir etkinlik yapıldığı belirtilmiş, engelli bireyler tarafından daha önce Mersin, Mardin, Karadeniz gezileri ve kamp etkinliği düzenlendiği ifade edilmiştir.

79. Merkezde 130 kişi kapasiteli bir etkinlik salonu bulunmaktadır. Her ayın son haftasında o ay doğan engelliler için toplu doğum günü kutlaması etkinliği yapıldığı, iftar, sinema gibi aktivitelerin de bu salonda gerçekleştirildiği belirtilmiştir.

80. Merkezde kalan engellilerden bazılarının Engelli Kamu Personeli Seçme Sınavı ile üniversite sınavlarına hazırlandıkları belirtilmiştir. Sınavlara hazırlanan engelliler kitaplarının Merkez tarafından temin edildiğini, Merkez dışında kütüphaneye de götürüldüklerini ifade etmişlerdir.

81. Merkezde kütüphane bulunmamakla birlikte bilgisayar odası olarak kullanılan odada bulunan kitaplıkta boyama şemaları ile çocuk hikâye kitaplarının bulunduğu görülmüştür. Odada bulunan 1 adet bilgisayarın personel gözetiminde engelliler tarafından kullanılabildiği belirtilmiştir.

82. Engelli bireylerle yapılan görüşmelerde genel olarak Merkezde vakitlerinin güzel geçtiği, birçok etkinliğin yapıldığı ve talep ettikleri şeylerin gerçekleştirildiği ifade edilmiştir.

G. Dış Dünyayla İletişim, Ziyaret ve Ailelerle Etkileşim

83. Hafta içi belirlenen günlerde, engelli bireylerin ailelerini telefon ile arayarak görüşebildikleri, ailelerin ise herhangi bir gün kısıtlaması olmaksızın telefonla aradıklarında engelli bireylerle görüşebildikleri belirtilmiştir. Engellilerle yapılan görüşmelerde telefonla görüşme ile ilgili herhangi bir sorun yaşamadıklarını dile getirmişlerdir. Evlerde yapılan incelemelerde telefon görüşmesi için bir çizelge hazırlandığı görülmüştür.

84. Telefon görüşmeleri haricinde ailelerin Merkezi ziyaret ederek engelli bireyler ile yüz yüze görüşme yapabildiği öğrenilmiştir.

85. Engelli bireylerin ailelerinin dilekçe ile talepte bulunmaları halinde, gerekli incelemenin ardından aile yanına izinli olarak gönderilebildiği belirtilmiştir. Merkez İdaresi tarafından, genel politikalarının engelli bireylerin aileleri ile iletişim halinde olması ve imkânlar elverdikçe aileleriyle yaşamaya başlamaları olduğu ifade edilmiştir.

86. Merkezde görüntülü görüşme için kurulmuş bir sistem bulunmamaktadır. İdare tarafından bir engellinin aile bireylerinin işitme engelli olduğu, bu sebeple personelin şahsi telefonu aracılığıyla görüntülü görüşme yaptırıldığı belirtilmiştir.

87. Yaşam evlerinde radyo ve televizyon bulunmakta olup engellilerin kolaylıkla erişim sağlayabildikleri anlaşılmıştır. Televizyon kanalları incelenmiş ve televizyonlarda engellilerin ilgi alanlarına hitap eden çeşitli kanalların bulunduğu görülmüştür.

IV. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

A. Değerlendirme

88. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli, ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Merkez İdaresince Ziyaret Heyetinin bütün bölümlere bekletmeksizin erişimi sağlanmış, gerekli bilgi ve belgelere erişimde bir sorun yaşanmamıştır. Bu çerçevede Merkez İdaresi ve personelinin ziyaret esnasında gösterdiği iş birliğine açık tutumları Ziyaret Heyeti tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

B. Tavsiyeler

1. Merkez İdaresine Yönelik Tavsiyeler

89. Engellilik konusunda henüz eğitim almayan personelin ivedilikle eğitim süreçlerini tamamlamalarının sağlanması,

90. Tüm personelin insan hakları ve engelliler konusundaki gerekli eğitimleri alması için çalışmalar yürütülmesi,

91. Merkezde görev yapan bakıcı personelin engellilerle uyumlu iletişim kurmalarını sağlamak amacıyla bakıcı personele yönelik eğitim planı oluşturularak gerekli eğitimleri almalarının sağlanması,

92. Merkez kapasitesi dikkate alınarak güvenlik personeli sayısının artırılmasının değerlendirilmesi,

93. Yaşam evlerinde onarıma ihtiyacı olan alanların tadilatının yapılması,

94. Banyo ve tuvaletlerde eksik olan alanlara kaydırmaz zemin eklenmesi,

95. Yaşam evlerinde kullanılmakta olan tuvaletlere tutunma barı eklenmesi⁸,

96. Duş başlıklarının tamir edilmesi ve banyodaki bölmelere duş perdesi yerine kapı yapılması,

⁸ 6701 sayılı Kanunun ikinci maddesinin birinci fıkrasının (i) bendi uyarınca makul düzenleme: “Engellilerin hak ve özgürlüklerini tam ve diğer bireylerle eşit şekilde kullanmasını veya bunlardan yararlanmasını sağlamak üzere belirli bir durumda ihtiyaç duyulan, mali imkânlar nispetinde, ölçülü, gerekli ve uygun değişiklik ve tedbirleri” ifade eder.

97. Yaşam evlerinde bulunan elektrik panolarının daha emniyetli bir şekilde konumlandırılması,

98. Yaşam evlerinde uygun yerlere acil çağrı butonlarının yerleştirilmesi,

99. İhtiyaç halinde kullanılması için bir yaşam evine asansör yapılmasının değerlendirilmesi,

100. Kamera sisteminin kayıt süresinin artırılması için gerekli çalışmaların yapılması,

101. Yangın söndürme tüplerinin uygun şekilde yerleştirilmesi,

102. Merkezin Türk Standartları Enstitüsü erişilebilirlik belgesi alabilmesi için çalışmaların başlatılması,

103. Merkezde uygun görülen bir noktaya dilek ve şikâyet kutusu yerleştirilmesi ve engelli bireylerin konu ile ilgili bilgilendirilmesi,

104. Sağlık biriminde yer alan sedyede tek kullanımlık örtü kullanılması,

105. Tırnak makaslarının kişiye özel ayrıştırılması ve sıhhi koşullarda muhafaza edilmesi,

106. Engellilerin aileleriyle görüntülü görüşme yapabilmesi için personelin kişisel telefonunun kullanılması yerine görüntülü görüşme yapılabilmesi için bir telefon ya da tabletin tahsis edilmesi⁹

hususları tavsiye edilmektedir.

2. Niğde Halk Eğitimi Merkezi Müdürlüğüne Yönelik Tavsiye

107. Merkez İdaresi tarafından talep edilen kursların açılmasının değerlendirilmesi hususu tavsiye edilmektedir.

3. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

108. Bakanlık bünyesinde engellilere hizmet veren tüm sosyal hizmet kuruluşlarının erişilebilirlik yönünden denetiminin yapılması,

109. Grup sorumlusu olarak çalışacak personel sayısının artırılmasının değerlendirilmesi,

⁹ 7/7/2005 tarihli ve 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanunun 3'üncü maddesinin birinci fıkrasının (f) bendi uyarınca erişilebilirlik: "Binaların, açık alanların, ulaşım ve bilgilendirme hizmetleri ile bilgi ve iletişim teknolojisinin, engelliler tarafından güvenli ve bağımsız olarak ulaşılabilir ve kullanılabilir olmasını" ifade eder.

110. Merkezde yaş ve engel hizmet grubu dışında kalan engelli bireylerin uygun Merkezlere naklinin yapılması,

111. Bakanlık bünyesinde engelli bireylere hizmet veren tüm sosyal hizmet kuruluşlarında bulunan kameralara ses kayıt özelliğinin eklenmesi hususunun değerlendirilmesi hususları tavsiye edilmektedir.